

Darius Musteikis

POYS PILIES SAGA

Kuršiai prie Dangės
iki Mėmelburgo

Darius Musteikis

Vilnius

2024

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

Autorinės teisės ginamos. Be autoriaus leidimo šį kūrinį draudžiama atkurti bet kokia forma įskaitant pritaikymą internete, išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybei.

Šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, be kūrinio autoriaus ar kito šio kūrinio autorių teisių subjekto leidimo ir be autorinio atlyginimo draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-08-0434-6

Pirmas leidimas, 2024

© Autorius ir leidėjas Darius Musteikis, 2024

© Redaktorė Jolanta Naraškevičienė, 2024

© Viršelio dailininkė Gitana Čeponienė, 2024

Spausdino: Booksfactory.lt; PRINT GROUP Sp. Z o. o., ul. Cukrowa 2271-004, Ščecinas, Lenkija. Pirmas tiražas.

*Skiriu šią knygą tiems, kurie nuo seno
Didvyriais čia ilgai gyveno.
Jie gimė, augo, kovėsi, mylėjo,
Vaikus augino, darbus dirbo ir savais Dievais
tikėjo.
Taip buvo čia ir ten, už jūrų tolimų,
Tai žinome iš amžių glūdumų.
Laikai praėjo tie - nesugrąžinsim,
Tik vakarais prie židinių šią sagą prisiminsim.*

Turiny

Autoriaus žodis.....	9
1. Senolis Korbas	11
2. Pradžioje buvo kaimas	13
3. Žuvėdai Dangėje	14
4. Ir pastatė Poys pilį.....	16
5. Žygis į žuvėdų kraštą	20
6. Eder pilis	35
7. Eder gynyba	38
8. Pavasaris ateina į Eder	60
9. Pavasario puota	70
10. Laivų bandymas	77
11. Jūrų mūšis.....	81
12. Laidotuvės jūroje.....	90
13. Bangis.....	93
14. Medžioklė su vilkais	98
15. Išleistuvės	105
16. Su vėju į Poys.....	115
17. Poys atgavimas.....	121
18. Tverhilda Poys pilyje	135
19. Žygis jūra į Papės kaimą	144
20. Grįžimas į Gotlandą	154
21. Pabėgimas iš Soleb.....	168
22. Naujoji Soleb valdovė	183
23. Tvertikinis	200
24. Naujoji pilaitė.....	216
25. Krikščionių apsilankymas	219
26. Svečiuose pas kaimynus.....	232
27. Apsilankymas Eder.....	245
28. Žygis į Sembą.....	252
29. Bičiulis Gervis.....	288
30. Vėl į Raušius	295
31. Sužadėtuvės.....	311
32. Sutuočėtuvės	331
33. Čia buvo Klaipėd.....	345

4. Ir pastatė Poys pilį

Išplaukus dviem žuvėdų laivams Lantikinis sušaukė kaimo sueigą. Į sueigą suėjo visi kaimelio žmonės, net paaugliai su senoliais. Tiek tame kaime ir buvo žmonių - tik kiek daugiau nei aštuoni tuzinai. Lantikinis nužvelgė susirinkusius kaimo centre, aplink degantį laužą. Kaimo vyriausiasis Lantikinis ne tik buvo kaimo vadas, jis turėjo ir žynio galių. Kartais su Dievais kalbėdavosi žiūrėdamas į savo sukurto aukų laužo dūmus. Tik aukojimams svarbesnėms progoms - sutuoktuvėms ar laidotuvėms - jis pasikviesdavo kokį žynį, kuris gal turėjo dar didesnių galių.

Lantikinis atsistojo prie laužo, paėmė iš odinio maišelio saują į miltus sutrinto gintaro, sumaišyto su džiovintais pakrančių dumbliais ir džiovintomis miško žolelėmis, įmetė tą saują į laužo ugnį ir žiūrėjo, kaip skaisčiai plykstelėjusi liepsna godžiai miltus surijo, paversdama juos tirštais, skaniai ir stipriai kvepiančiais dūmais. Po to jis žvilgsniu palydėjo baltus dūmus, pakilusius stulpu stačiai į vakarėjantį rudens dangų, dar kartą apžvelgė susirinkusius savo kaimo žmones ir prakalbo:

- Mano kaimo žmonės! Matau, kad Dievai maloniai priėmė ką tik jiems paaukotą auką, tai galime dabar ramiai pasitarti.

Jūs mane puikiai žinote. Esu aš Lantikinis, ainis protėvių atvykusių į šiuos kraštus su jūsų protėviais iš Apuolės pilies. Ta pilis kažkada buvo labai stipri ir aplink save valdė dideles žemes. Senieji mūsų žmonės ten gerai gyveno, miškuose medžiojo, rinko uogas ir laukų gėrybes. Netoliese tekėjusiose upėse jie žvejojo ir maudėsi. Jie upėmis plaukdavo net į vakaruose ošiančią į jūrą ir gaudė ten žuvis.

Viskas buvo gerai, ramus ir sotus gyvenimas tekėjo Dievams padedant. Tik kažkas nutiko, gal Dievai mūsų gentį tam kartui pamiršo ir vieną tokį pat gražų kaip ir šis pavasarį į Apuolės kraštą atsibeldė žuvėdų gauja.

Užpuolikai per vakaruose tvyrojusią jūrą atplaukė didžiuliais laivais, po to tais laivais nuplaukė upėmis ar pėsti susirinko prie Apuolės pilies ir ją puolė, ketindami vietinius žmones užvaldyti. Buvo ilgas ir sunkus mūšis, kuris tęsėsi keletą dienų ir naktų. Deja, jėgos buvo nelygios ir, nors Apuolės piliai padėjo mūsų gentainiai iš gretimų žemių, tą mūšį protėviai pralaimėjo. Pilis sumokėjo duoklę atvykusiems ir atidavė užpuolikams tris tuzinus įkaitų į vergiją. Įkaitus žuvėdai išsivedė, susodino į savo laivus ir išsiplukdė į savo šalį.

Apuolės pilyje įsikūrė atėjūnų įgula ir nuo to karto jau žuvėdai valdė Apuolės pilį ir žemę aplink ją. Kas nesutiko su atėjūnų valdymu - pasitraukė į tolimesnes žemes. Taip ir mūsų protėviai atėjo į šias vietas ir čia įsikūrė priimti vietinės genties. Visi galvojome, kad atradome savo genčiai ramią vietą po saule, bet ne - tie ar kiti žuvėdai vėl pasirodė čia. Mes žinome, kad vieną kartą mus čia aptikę žuvėdai neatstos ir puls mūsų kaimą dar ne sykį.

- Taigi, ką mums reikia daryti? Klausiu jūsų visų, kalbėkite!

- Suręskime pilį ir tvirtą rąstų sieną!- kažkas sušuko.

- Griovius apsaugai kaskime,- pasigirdo dar kiti balsai, pradėjus šurmuliuoti susirinkusiems.

Lantikiniui tada buvo apie dvidešimt penkeri metai. Jis buvo aukšto ūgio, raumeningo kūno, tvirtas vyras tamsiais, kiek banguotais plaukais, kurie dengė jo galvą virš šviesiai pilkų akių ir tiesios nosies. Vyras buvo aiškaus proto, žvitraus būdo, buvo greitas ir nuspręsti, ir padaryti. Jis įsiklausė į gentainių pasiūlymus, po to rankos mostu nurodė

7. Eder gynyba

Po kuršių atvykimo į Eder praėjo kelios savaitės. Per tą laiką Lantikinis iš Torvaldo ir jo dukros, rudaplaukės Tverhildos, sužinojo, kodėl Eder pilies konungas Torvaldas ir jo žmonės taip greitai ir džiaugsmingai priglaudė atvykėlius iš kitos jūros pusės.

Pasirodo, kad salos pietuose, toliau nuo Eder, stovi kitų žuvėdų pilis Soleb, kuriai vadovauja konungas Grosvaldas su sūnumi Inbe. Su tais kaimynais Eder žmonės pykstasi ir Torvaldui žvalgai pranešė, kad Grosvaldas sutelkė apie trijų šimtų vyrų pulką, ketindamas užpulti Eder pilį ir ją nuniokoti.

Torvaldas papasakojo Lantikiniui, kad prieš daug metų į Gotlando salą laivais iš žemynų vakaruose ir pietuose atvyko krikščionys su daug karių ir savais šventikais, kurie įkūrė stiprią pilį vakaruose, vietovėje vadinamoje Visbiu, ir kitur, kiek toliau nuo Eder, pastatė dar keletą krikščionių pilių. Daug vietos konungų atsimetė nuo senųjų Dievų, priėmė krikščionybę, pasikrikštijo ir paklūsta Visbio krikščionių žyniui - vyskupui, kuris ten gyvena, dar ir pasistatė savo šventyklą, vadinamą katedra.

Dar Torvaldo tėvas su savo žmonėmis irgi pradėjo tikėti į naują Dievą, pasistatė pilyje nedidelę koplyčią, kurioje kaip ir kai kurie pilies gyventojai kasdieną meldėsi kelis kartus. Ryte, su aušra, per pietus ir vakare, prieš eidami miegoti. Torvaldas irgi vaikšto į koplyčią ir joje meldžiasi naujam Dievui. Pilyje gyvena kunigas, kurio tėvai ir proseneliai buvo žyniai. Tie žyniai žinojo daug burtų, gydė pilies ir aplinkinių vietų žmones, juos laidodavo pagal senuosius papročius. Tie vietos žyniai aukodavo ir

melsdavosi seniesiems Dievams prie raižyto ažuolinio stulpo, įkasto netoli pilies, ant aukšto skardžio jūros krante. Prieš daugelį metų, kai aplink Eder pilį dauguma konungų pasikrikštijo, kartu su visais pasikrikštijo ir Torvaldo tėvas su tuo metu dar gyvenusiu Torvaldo seneliu. Jie kartu pakrikštijo ir patį Torvaldą, kuris buvo dar visai mažas vaikas. Senieji pilies žyniai visą tą krikštijimą sutiko priešišškai, bet ilgai nesispyrijo, suprasdami, kad jie neatsilaikys prieš atėjusį galingąjį naująjį tikėjimą. Tie žyniai susitiko su kitais aplinkinių pilių žyniais, dar nuvyko pasitarti ir naujų tiesų pramokti į Visbį, pas tenykščius krikščionių kunigus.

Grįžę iš Visbio, žyniai pasakė, kad pas Visbio vyskupą jie daug ko išmoko apie naująjį, vienatinį Dievą, kartu pasikrikštijo ir nuo šiol bus vietos kunigais, kaip jiems vyskupo buvo nurodyta. Taigi, nuo tada konungų pilaitėse visi pradėjo melstis naujam Dievui.

Konungai su savo artimaisiais meldėsi naujai pilyse pastatytose koplyčiose, kuriose viskas buvo taip sutvarkyta, kaip nurodė Visbio vyskupas. Taip atsirado konungų pilaičių koplyčios su kryžiais, klausyklomis ir klauptais. Pasikrikštiję kunigais tapę žyniai patikino savo vietos valdovus, kad liks ištikimi seniesiems gydymo žolelėmis burtams ir toliau gydys savo pilių žmones taip, kaip buvo išmokę iš savų protėvių. Čia jiems ir naujasis Dievas padės, kuriam jie melsis, kartais neužmiršdami ir senųjų Dievų.

Torvaldas papasakojo Lantikiniui, kad per tą krikštijimosi vajų tarp vietos konungų kilo daug nesutarimų. Dar dalis konungų ilgai neapsisprendė - pradėti melstis ir naujam, krikščionių peršamam vieninteliui Dievui, ar likti ištikimiems senajam tikėjimui ir seniesiems Dievams.

Tačiau Torvaldo pirmtakai, kaip ir kita dalis konungų pasikrikštijo, bet ir senų Dievų visiškai neatsisakė. Pasikrikštyti turėjo, nes nepasikrikštijusius konungus pasikrikštijusieji su Visbio vyskupo kariauna ir kitų, iš vakarų ir pietų pusės laivais atplaukusių, krikščionių kariaunomis, labai stipriai baudė. Krikščionys puolė nepasikrikštijusių konungų pilis, jas plėšė ir žudė pilių žmones.

Užpuolikai viską aiškino tuo, kad taip jie vykdo kažkokio Popiežiaus, toli, už jūrų - marių gyvenančio Vyskupų vyriausiojo ir bendro visų jų Dievo valią. Net po to, kai dauguma konungų su savo pavaldiniais pasikrikštijo, atsirado keli konungai, kurie taip įprato plėšti kitus savo kaimynus, kad tęsė tokį niekšingą darbą toliau, nekreipdami dėmesio, ar yra apsikrikštijęs, ar ne jų puolamas kaimynas.

Pietuose nuo Eder pilies yra Soleb pilis, kurią valdo niekšingas Soleb konungas Grosvaldas. Jis, nors ir tapo krikščioniu, vis tik taip įjunko į savo kaimynų plėšimus, kad negalėjo sustoti. Grosvaldas, kaip ir Torvaldas yra pasikrikštijęs, meldžiasi naujam - krikščionių Dievui, ir kartais, kai nori, aukoja seniesiems Gotlando Dievams. Tas Soleb konungas yra gudrus, kaip ir jo sūnus. Jie abu sau lengvos naudos ieško, kaimynų pilis plėšia ir daug meluoja. Savo plėšimams pateisinti Grosvaldas suranda daug priežasčių. Dažniausia jų - kad koks kaimynas yra nelabai nuoširdus krikščionis, per mažai meldžiasi naujam Dievui ir dažnokai senuosius Dievus mini, jiems aukoja.

Torvaldas mano, kad nors Lantikinis tiki į senuosius Dievus, bet yra padorus karys, galintis už gerą atsidėkojimą jam padėti. Mat Eder valdovui jo žvalgyba pranešė, kad Grosvaldas eilinį kartą bandys užpulti Eder pilį, tai todėl Torvaldas dar kartą prašo Lantikinio padėti jam atremti artėjančią Soleb konungo kariaunos užpuolimą. Už pagalbą

Torvaldas skolingas neliks, atsimokės sidabru, koku geru daiktu ar gerais plieno kalavijais. Jei Poys kuršių būrys sutiks padėti Torvaldui apsiginti, jie galės sulaukti Eder pilyje pavasario ir grįžti į savo pilį laivais, kuriuos plukdys Eder žmonės.

Nedidelis uostelis yra šalia pilies ir vietiniai turi puikių laivų. Prieš žiemą savo laivus Eder žmonės išsitempė į sausumą ir juos saugo šalia pilies, kur juos žiemos metu ir suremontuoja. Kai tik jūra išsilaisvins iš ledo, vietiniai savo laivus nuleis į bangas ir galės išplaukti į plačius vandenis.

Praėjus kelioms dienoms po kuršių atvykimo ir įsikūrimo, Lantikinis su Torvaldu ir Tverhilda apžiūrėjo ir patikrino pilies įtvirtinimus praeidami palisado parapetu. Visi trys pasidžiaugė, kad palisado rąstai yra puikiai sutvirtinti ir gerai įleisti į žemę. Tai turėtų gerai atlaikyti galimą užpuolikų ataką. Poys kuršiai apsiprato pilyje, susipažino su vietiniais ir jautėsi laisvai, kaip namuose. Jie gerai pailsėjo, susipažino su vietinių karių įpročiais ir buvo kupini ryžto pakariauti ar imtis kokios nors veiklos, nes dažnam jau atsibodo vaikščioti po apsnigtą kiemą ir skaičiuoti čia pulkeliais vaikstančias vištas su mekenančiomis ožkomis ir bliunančiomis avimis.

Rimtos veiklos netrukus atsirado. Vieną rytą į pilį uždusęs atjojo vietinis karys - žvalgas. Jis buvo strėle sužeistas į petį. Karys sunkiai nulipo nuo žirgo ir su Lantikiniu priėjusiam Torvaldui kruvinomis, drebančiomis iš skausmo ir susijaudinimo lūpomis papasakojo:

- Konunge, mano valdove, iš pietų link mūsų pilies ateina, rogėmis atšliuožia ir atjoja apie trijų šimtų karių pulkas, tikriausiai tai bus Soleb pilies kariai. Tame pulke yra trečdalis raitelių. Ginkluoti jie kalavijais, lankais ir ietimis. Kitas trečdalis šliuožia rogėmis o už rogių eina dar trečdalis kalavijais, ietimis, buožėmis ir kirviais ginkluotų pėstininkų. To pulko kariai su savimi gabenasi keletą

šturmo kopėčių. Rogėse dar mačiau išrinktas ir sukrautas sienų taranų dalis ir išrinktus žemių stumtuvus.

Torvaldas išklausė žvalgo žinią, pasisuko į šalia stovintį Lantikinį ir tarė, patapšnodamas per petį:

- Na, ką, svety iš už jūrų, štai ir atėjo metas, kai galėsi mums su savo vyrais pagelbėti. Einame, apžiūrėkime ir rikiuokime mūsų karius. Bus karštos dienos šią atšiaurią žiemą.

Prie žvalgo pribėgo keli pilies kariai su vietos kunigu ir nuvedė sužeistą gydyti į pilį. Lantikinis su pilies vadu ir priėjusia Tverhilda nuėjo prie būreliais stoviniuojančių karių, kuriuos žinia apie besiantiną priešą jau buvo pasiekusi. Vyrai gyvai aptarinėjo šią žinią ir matytą vaizdą su atšuoliavusiu sužeistu žvalgu.

Žinia apie besiantiną priešą pasklido plačiai ir į pilį subėgo papilio kaimelio žmonės, palikdami savo trobas su gyvuliais ir turtu Dievų malonei. Kai kurie iš kaimelio vyrų buvo ginkluoti - jie padės ginti pilį.

Tą rytą išgirdęs neramias žinias, Torvaldas pasikvietė Lantikinį ant pilies palisado parapeto ir jie kartu, žvelgdami į link pilies šliaužiantį priešų būrį, nutarė pilį ginti taip.

- Reikia palaukti, kol užpuolikai priartės prie pilies palisado, ir tada, jei kils kova, čia priešą pasitikti pilies gynėjų strėlių šūviais, rąstų ir akmenų mėtymais nuo palisado viršaus,- pasiūlė Torvaldas.

- Kai priešas įsivels į kovą, tai pusė kuršių karių su grupe pilies gynėjų, atlikusių nuo kovos ant palisado, sės į pakinkytas roges ir kartu su raiteliais, išlėkę pro pilies galinius vartus, užpuls priešą iš užnugario. Priešas juk nesitiki mūsų puolimo ir mano, kad tavo pilį saugo tik tavo žmonės,- pridėjo Lantikinis.

- Pritariu, gerai mes sugalvojome. Kai priešas pakriks ir įsivels į mūšį savo užnugaryje, tada su visomis pėsčių ir raitų pajėgomis, išbėgę pro visus vartus, Eder gynėjai su likusiais tavo kuršiais puls triuškinėti užpuolikus. Taip įsibrovėliai bus sutriuškinti, o jų likučiai - nuvyti.

- Puikus planas!

- Sutarta!

Grosvaldo vadovaujami žuvėdai prie Eder priartėjo gana greitai, dar tos pačios dienos vidurdienį. Soleb konungas Grosvaldas tą kartą buvo geros nuotaikos ir jau mąstė, kad išgers midaus taurę vakare pergalei atšvęsti. Jis buvo įsitikinęs, kad pilies įgula turi nedaug karių ir pilį bus galima užimti iš karto, pradėjus mūšį tuojau pat.

Rimtos stovyklos Grosvaldo kariai net neįkūrė. Vado nurodymu keletas vyrų nukirto keliolika medžių ir surentė tik aptvarą žirgams ir rogėms su arkliais bei laikiną pašiūrę. O visiems kitiems savo kariams, prieš tai leidęs jiems trumpai pailsėti po žygio, Grosvaldas įsakė pasiruošti ginklus. Keliasdešimt Grosvaldo karių, jam įsakius, užsiėmė jiems malonesniu ir naudingesniu darbu - puolė plėsti papilio kaimo trobas.

Būdamas pasikrikštijęs konungas, Grosvaldas kartais paaukodavo ir meldavosi seniems Dievams. Vis tik jis dažniausiai meldavosi naujajam Dievui ir tikėjo, kad taip gudraudamas gali išprašyti malonių ir sėkmės iš visų Dievų, senųjų ir naujojo, nes jiems visiems jis kalba maldas ir aukoja dosnias aukas.

Tąkart, prieš puolimą, Grosvaldas irgi pasimeldė pasiėmęs į rankas medinį kryžių su sidabrine nukryžiuotojo figūrele, po to sukūręs nedidelį lauželį, subėrė į jį saują grūdų, įmetė kelis gabaliukus džiovintos mėsos ir mintyse paprašė Odino su Toru jam padėti mūšyje. Iš karto po to Soleb konungas pasimeldė naujam dievui, paprašė jo ir

mergelės Marijos apdovanoti sėkme mūšyje. Pasimeldęs naujam Dievui ir paaukojęs aukas seniesiems Dievams, Grosvaldas savo kariaunai įsakė visa jėga pulti Eder pilį.

Vakarų pusėje, priešais Eder pilies palisadą iškastas griovys turėjo neleisti užpuolikams prieiti prie už jo stovinčio palisado. Tik tą speiguotą žiemą griovyje tyvuliavęs vanduo užšalo ir priešo pėstininkai griovį perėjo, pasistatė šturmo kopėčias prie palisado sienos ir, mosuodami kalavijais, kirsdami kirviais, badydami ietimis, ropštėsi kopėčiomis į viršų, ant parapeto, kur juos pasitiko atkakliai besipriešinantys gynėjai.

Grosvaldo raiteliai jodinėjo palei griovį iš jo išorinės pusės ir leido vieną strėlę po kitos į gynėjus, nerizikuodami prisiartinti ar jį perjoti. Vis tik griovys buvo gilokas, beveik suaugusio žmogaus ūgio, tai, rodėsi, sunkokai įveikiamas. Keli užpuolikai sumontavo taranus ir šiaip ne taip, vietomis grunto stumtuvais griovį užstūmę sniegu su žemėmis, sugebėjo pristumti taranus prie palisado ir daužė tos medinės sienos rąstus, vertė ir klibino pamatų akmenis. Visas palisadas virpėjo, kaip medžiai linguoja per smarkią audrą.

Eder pilį gynė visi. Kariai - vyrai, moterys ir paaugliai. Leisdami taiklias strėles, mėtydami akmenis ir rąstus, badydami ietimis ir kirsdami kirviais ir kalavijais, nuo palisado viršaus, besiginantys sėkmingai nukovė ar sužeidė keliolika užpuolikų. Eder kariai nuvertė ir kelias puolančiųjų kopėčias kartu su jomis besirioglinančiais Soleb žuvėdais.

Jau po vidurdienio Torvaldas pasikvietė Lantikinių ir abu, atsistoję palisado bokštelyje, aptarė mūšio eigą:

- Lantikini, pirmą užpuolimo bangą sėkmingai atlaikėme. Keli mūsiškiai nukauti, yra koks penketas sužeistų, bet laikomės. Matau, kad priešas persigrupuoja ir

telkia krūvon savo pabirusius karius. Štai, priešo kariai ten toliau susikūrė laužą. Aišku, kad bandys deginti mūsų palisado sienas, kurias jie kažkiek išklibino taranais. Gal dar apšaudys padegamosiomis strėlėmis? Nepatinka man ta jų užkurto laužo ugnis. Žiūrėk, ogi kažkokias bačkas iš savo rogių jie išsikrovė! Ar tik ne degutu jos bus pripildytos?

- Taip, panašu, kad bus gana karšta šią speiguotą žiemą. Dar ir snigti pradėjo. Jei snygis sustiprės, tai sunkiau matysime, ką priešas rengiasi daryti,- pritarė vadui Lantikinis. - Manau, kad aš dabar galiu su keliasdešimt savo vyrų, rogėmis ir raitų, ant žirgų, surengti staigų išpuolį. Iščiuošime rogėmis ir išjosime savo žirgais pro galinius pilies vartus, didesniu lanku, per užšalusią jūrą iš pietų pusės aplenksime priešą ir smogsime jo kariaunai į jų sparną ir užnugarį. Torvaldai, kai pamatysi mano pulką, įsivėlusį į kautynes, tada išvesk visus savo vyrus pro pagrindinius vartus ir trenk užpuolikams į tiesiai nosį. Taip mes kartu, dviem pleištais, suskaldysime priešą gretas, jį išsklaidysime ir išvysime.

Čia abiem vyrams už nugaros pasigirdo jaunas ir džiaugsmingas merginos balsas:

- Puikus planas! Aš irgi noriu prisijungti prie Lantikinio būrio išpuolio. Turiu krūvą neseniai paruoštų strėlių, su aštriais geležies antgaliais. Noriu strėles išbandyti ir savo įgūdžius atgaivinti!

- Dukrele, tu esi nenuorama. Nederėtų merginai į artimą kovą veltis, geriau pabūk čia, pilyje, gal kokią vieną kitą strėlę nuo parapeto paleisi. Taip savo taiklumą pamiklinsi. Nenoriu aš tau leisti į artimą susirėmimą veltis, pavojinga tai,- paprieštaravo Torvaldas.

31. Sužadėtuves

Baigiantis 1229 metų vasarai, iš Gotlando, Eder pilies, į Poys laivu atplaukė Tvertikinio dėdė Frajus su jį lydinčiais kariais. Susirinkusiems Poys pilėnams Tverhildos jaunesnis brolis papasakojo apie gyvenimą Eder pilyje, perdavė linkėjimus ir palaiminimą nuo konungo Torvaldo.

Frajus užsiminė, kad senasis Torvaldas, nors dažnai išjoja į medžioklę ir gerai tvarkosi savo pilyje, bet jam tenka kartais pailsėti, nes diegia senajam konungui širdį ir jis pridūsta, susigriebia už savo kairio šono, pasėdi, atsigauna ir vėl keliauja pilies reikalų tvarkyti. Susirūpinęs konungo sveikata meldėsi ir mišias laikė Eder kunigas, o kaimo šalia Eder žynys priskynė, sudžiovino kažkokių žolelių ir grybukų, iš jų išvirė antpilą su šaltinio vandeniu. Nežinia, ar nuo kunigo maldų, ar nuo to antpilo, Torvaldo sveikata pagerėdavo, tiesa, tam kartui. Frajus pasakojo, kad jam Torvaldas minėjo - norėtų jis kada pamatyti Tverhildą su vaikaičiu Tvertikiniu, tai gal po metų atplauks į Poys. Pats Frajus papasakojo, kad jis dažnai lankosi Soleb pilyje ir matosi ten su Brigita, Gustavu ir tos poros vaikais. Brigita su Gustavu perduoda Tverhildai ir jos šeimai kuo didžiausius ir geriausius linkėjimus.

Po paskutinio apsilankymo Raušiuose Tvertikinis Gestautės jam dovanotą puokštelę pasidėjo savo menėje ant lentynos ir dažnai į ją vis pažvelgdavo, prisimindamas jo širdį suvirpinusią šviesiaplaukę vienmetę mergaitę. Ėjo dienos ir mėnesiai. Puokštelės gėlės nuvyto ir sudžiūvo. Jų vaikas neišmetė, bet laikė sudžiūvusias toje pačioje vietoje. Jis vis mintydavo, kad reikia rimtai pasikalbėti su savo tėvais ir išsakyti savo norus jiems apie tai, kad

Gestautė galėtų persikelti į Poys ir drauge gyventų čia su juo ir visais pilėnais.

Rudens viduryje Tvertikinis valtimi nuplaukė į Klaipėd kaimą pasikalbėti su savo draugu Gerviu. Kiek Tvertikinis girdėjo iš savo pilėnų, Gervis jau ilgai nėra laikomas belaisviu ar vergu. Vokiečiui buvo leista gyventi laisvam, su dviem sąlygomis. Pirmoji sąlyga - jis nebėgs iš šių vietų, o gyvens čia ir padės vietos žmonėms. Nagingasis Gervis susibičiuliavo su vietiniais, kuriems labai patiko jo draugiškas būdas ir tiko jo dalinamos žinios ir patarimai. Juk jis su vietinių pagalba senokai pasistatė sau trobelę ir gyvena joje su vietine mergina Milda. Antra sąlyga buvo dėl tikėjimo. Vietiniai žinojo, kad Gervis tiki į savo Dievą, o ne į kuršių Dievus. Klaipėd žmonės jam leido išsidrožti kryžiaus pavidalo drožinį ir jį laikyti pasikabinus savo troboje ant sienos ir ten melstis pagal savo poreikį. Kartu vokiečiui nurodė netrukdyti vietinių žmonių tikėjimui ir jų Dievams. Kai kurie vietiniai jo paprašė net nesiartinti prie laukymės Klaipėd kaimo pietuose, miške, kur stovėjo sukasti į žemę kuršių šventi stulpai, skirti pagonišku Dievų garbinimui. Na, nebent, kai kartu su vietiniais reikės toje laukymėje ką sutvarkyti: kokį naują stulpą įkasti ar sutaisyti. Milda kartu su Gerviu gyvendami džiaugėsi, kad jų troboje visi Dievai ir dvasios geruoju gyvena, sutaria, nesipyksta.

Tąkart Tvertis Gervį sutiko Kuršių marių pakrantėje, kur tas vaikščiojo su Milda. Milda su Gerviu džiugiai pasveikino Tvertį ir pasikvietė jį į savo, netoli marių pakrantės pastatytą trobą. Buvo graži, saulėta diena ir šiaurės vakaruose besikaupiantys debesys pranašavo lietu tik pavakaryje. Visi trys kalbėjosi, įsitaisę pievelėje prie trobos, grožėdamiesi marių bangelių žaismu, bangose besisūpuojančiomis žvejų valtėmis ir Kuršių nerijos salų vaizdu kitoje pusėje. Tvertis Gerviui su Milda papasakojo apie praėjusią savo kelionę į Raušius ir norą matyti

Gestautę čia, savo pilyje, kiekvieną dieną. Milda jį išklausė ir patarė:

- Nedelsk. Kuo greičiau nueik pas savo tėvus ir pasakyk jiems tiesiai šviesiai, kad parsiveši iš Raušių savo mylimą merginą ir ją vesi.

Gervis pridūrė:

- Na, vis tik atsiklausk tėvų, nėra ko laukti. Kitos vasaros pradžioje pasikviesk Gestautę su jos seneliu ir keliais gentainiais į Poys ir vesk ją. Tavo genties papročiai leidžia tau ir tavo mylimai merginai iš giminingos genties susituokti, tai tuokis nedelsdamas.

- Taip ir padarysiu. Juo labiau yra atplaukęs mano dėdė iš Gotlando. Per jį perduosiu žinią apie numatomas sutuoktuves savo seneliui Torvaldui. Jis dar gyvas, galės vasaros pradžioje atvykti į Poys, čia ir iškelsime sutuoktuves.

Praėjus kelioms dienoms po pokalbio su Gerviu ir Milda, Tvertikinis nuėjo į Poys pilies menę pas tėvą su motina ir prakalbo apie savo norą paimti į žmonas Gestautę. Abu jo tėvai buvo matę Gestautę, tai tėvas sūnaus pasirinkimą sutiko džiaugsmingai:

- Ilgai nelauk. Dar žiemos pabaigoje pasikinkyk arklius į roges, persikelk per marias ir važiuok į Raušius aplankyti Gestautės ir jai pasipiršk. Tegul kartu su ja kitą vasarą atvyksta jos senelis Žomintas ir geras būrys Raušių žmonių.

- Vasaros viduryje, per ilgiausią dieną ir trumpiausią naktį, kelsime sutuoktuves!- Tverhilda suprato sūnaus norus.

- Taip! Tam metui bus suvažiavę visi svečiai. Bus didelė puota!- pritarė Lantikinis.

Dėdė Frajus tąkart buvo menėje, tai su dideliu džiaugsmu garsiai visiems paskelbė, kad kai grįš į Eder,

viską papasakos Torvaldui. O po to jis su Torvaldu lauks žinių iš Poys apie sužadėtuves ir pakvietimo į sutuoktuves. Kai tik atvyks pasiuntinys iš Poys su džiaugsmingomis naujienomis, jis su Torvaldu susiruoš ir būriu žmonių iš Gotlando atplauks į Poys švęsti sutuoktuvių. Neeilinė šventė bus, susirinks visi ir iš Gotlando, ir iš Sembos krašto.

Pabuvęs kelis mėnesius Poys, Frajus su jį lydinčiais kariais grįžo atgal į Gotlandą, Eder pilį. Per kelias dienas jo laivas sėkmingai pasiekė Eder uostą. Tik laivui prisišvartavus, Frajus išlipo ir nulėkė pas Torvaldą į jo menę. Menėje degė židiny, mat besibaigiančios vasaros oras kartais atšaldavo ir senoliui, nors ir apsigaubusiam kailiniais, kartais buvo šaltoka. Torvaldui tuomet buvo daugiau kaip šešiasdešimt metų. Amžius darė savo, senasis konungas mažiau jodinėjo po pilies apylinkes ant savų žirgų, nebemedžiojo taip dažnai, kaip jaunystėje. Ir laivais bei valtimis jis į jūrą ar toliau ilgam nebeplaukė, nes buvo kelis kartus peršalęs ir po to ilgokai jį gydė žolelių antpilais, burtais, maldomis ir medumi kunigas su žyniu.

Konungas vaikščiojo matuodamas menę žingsniais pirmyn - atgal apie kažką mintydamas, kai pamatė įbėgusį suplukusį sūnų Frajų:

- O! Štai ir mano jaunėlis! Sėskis į krėslą prie židinio, į kitą aš atsisėsiu. Pasakok, ką gero pamatei, kaip mano dukra Tverhilda ir jos šeima besilaiko? Kaip jai sekasi gyventi toje tolybėje, kitoje jūros pusėje?

Frajus prisėdo, kur jam buvo nurodyta, ir smulkiai papasakojo savo tėvui viską, ką matė ir patyrė. Papasakojo apie Tverhildos šeimos reikalus ir, žinoma, pranešė džiugią žinią, kad Tvertikinis nori susituokti su dailia mergina iš Raušių kaimo sembų krašte.

- A, tai ta baltaplaukė mano vaikaičio vienmetė, kurią aš lyg ir mačiau, kai prieš kelerius metus buvome Raušiuose.